

УДК 94:329(477.82)"1944/1945"

Г. М. Стародубець

ОСОБЛИВОСТІ СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ ПАРТІЙНО-РАДЯНСЬКОЇ НОМЕНКЛАТУРИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВСЯКДЕННЯ 1944–1945 років

В статті аналізуються основні чинники, які сприяли формуванню стилю професійної поведінки партійно-радянських керівних кадрів Західної України в 1944–1945 роках. Визначено, що важливий вплив на його характер мали особливості тогочасного повсякдення, тлом якого виступало збройне протистояння повстанського підпілля та УПА з радянським карально-репресивним апаратом.

Ключові слова: номенклатура, Західна Україна, партійно-радянські посадовці, керівні кадри, повсякдення.

Однією з найменш досліджених проблем історії Західної України періоду Другої світової війни та пізнього сталінізму є тема становлення і функціонування партійно-радянської номенклатури в умовах відновлення радянської влади у 1944–1945 роках.

В останнє десятиліття окремі аспекти цієї проблеми уже знайшли пряме чи опосередковане висвітлення на сторінках наукових видань. Одним із перших науковців, для кого західноукраїнська номенклатура стала предметом наукового пошуку, є Т.Першина. У низці своїх публікацій вона розкриває особливості підбору керівних партійних, радянських та господарських кадрів регіонального масштабу, джерела їх формування, здійснює аналіз якісних характеристик [1; 2]. Специфіка кадрової політики радянської влади в західних областях України у 1944–1945 роках розкривається нами в попередніх статтях. Зокрема, детальне висвітлення знайшла тема залучення вихідців з місцевого населення до різних ланок регіональних управлінських структур [3]. Окремо досліджується проблема професійного рівня номенклатурних посадовців з огляду на їх освіту та досвід керівної роботи тощо [4]. Однак, поза рамками наукового пошуку досі залишається такий важливий аспект соціального буття як повсякдення в умовах перманентного збройного протистояння у західноукраїнському регіоні в означений нами відрізок часу. Тому мета нашої статті полягає у тому, щоб визначити особливості стилю поведінки партійно-радянської номенклатури західних областей України в системі координат повсякдення 1944–1945 років

Безпосередній вплив на кадрову політику в регіоні мала складна військово-політична ситуація, в основі якої лежало збройне протистояння більшовицько-радянської влади і українського самостійницького руху в особі оунівського підпілля та загонів УПА. Тому характерною її особливістю була орієнтація на кадри, відряджені сюди за рознарядкою вищого партійного керівництва зі східних регіонів України, Росії та інших республік СРСР, використання яких «носило цілеспрямований характер і мало політичне підґрунтя» [5, с.300]. У зазначений нами період серед регіонального партійного керівництва (рівня обкомів, райкомів та міськкомів КП(б)У) не було жодного вихідця із західноукраїнських областей. Частково вони були представлені у структурі виконавчих комітетів Рад депутатів трудящих. І це в умовах, коли «на початок 1945 р. західні області партійними кадрами були укомплектовані тільки на 63,8%» [6, арк.34]. Для прикладу, станом на серпень 1944 року в Тернопільській області не вистачало «8 перших секретарів райкомів КП(б)У, других – 10, секретарів по кадрах – 13, заввідділами райкомів – 85, інструкторів – 88. Аналогічний стан в радянському апараті». З метою вирішення цієї проблеми секретар обкому партії по кадрах звернувся до ЦК КП(б)У з проханням підібрати в «апарат обкому: завідувачого сільгоспвідділом, секретаря з пропаганди, який там необхідний як ніде і прислати хоча б 5 чол. перших секретарів райкомів» [7, арк.31]. Як бачимо, місцеве партійне керівництво найбільш оптимальним джерелом поповнення керівних партійних та радянських кадрів вважало спеціалістів, відряджених зі східних областей УРСР за вказівкою ЦК КП(б)У.

Не є таємницею, що переважна більшість із них потрапляла в охоплені полум'ям повстанської боротьби райони не з власної волі, що помітним чином впливало на конструювання типу їхньої поведінки на місцях. Крім того, доволі немалою була частка номенклатурних працівників слабо, або зовсім не підготовлених до роботи у сферах, керівництво якими їм доручалося. Для прикладу, тільки близько половини (69 осіб) зі 127 партійних працівників, відряджених на роботу в Станіславську область, раніше працювали у західних областях. Це, головним чином, керівний склад обкому, перші секретарі райкомів КП(б)У. Усі решта такого досвіду не мали [8, арк.3]. Виконками чотирьох міст Дрогобицької області (Дрогобича, Борислава, Стрия та Самбора) очолювали комуністи, стаж роботи яких у сфері радянського управління обмежувався терміном від 15 до 33 місяців [9, арк.15]. У 1944 р. в область «вперше прийшли на керівну партійну роботу 266 комуністів, з яких тих, хто мав певний досвід керівної партійної роботи на займаній посаді, виявилось всього 8 осіб» [10, арк.53]. Тому переважна більшість партійних функціонерів змушена була «на марші» освоювати ази управлінської діяльності та її специфіку у західноукраїнському регіоні, що не могло не вплинути на вироблення стилю професійної поведінки та способу життя номенклатурних посадовців. Не можна залишати поза увагою й такий суб'єктивний чинник, як психологічні особливості людини, її характер, набір моральних чеснот, вміння пристосовуватися до нових умов життя і роботи тощо. Усе це разом сприяло формуванню особливого типу номенклатурного керівника Західної України зразка 1944–1945 років, який відрізнявся від свого колеги з інших регіонів УРСР.

Виділяючи основні ознаки типової біографії номенклатурника пізньосталінської доби, вітчизняний дослідник П.Киридон наголошує на тому, що «основний акцент робився на керівну партійну (меншою мірою

–радянську та господарську) роботу, адже саме вона свідчила про номенклатурну приналежність особи. Останнє було своєрідним паролем для чиновників на всіх рівнях» [11, с.81]. Аналіз статистичних даних щодо якості складу партійних кадрів західних областей України дає підстави для висновку, що в 1944-1945 р. досвід попередньої партійної роботи не був головною умовою призначення на ту чи іншу посаду. Для прикладу, станом на 1945 р. з 96 службовців Дрогобицького обкому КП(б)У 46 вперше були призначення на керівні партійні посади. Серед таких – секретар і заступник секретаря обкому, заввідділами та їх заступники, 27 інструкторів та ін. [12, арк.48]. Значно важливішими були – наявність партійного квитка, демонстрація відданості більшовицьким ідеалам, готовності до беззаперечного виконання вказівок «вищестоящих органів» і, як би не дивно це звучало, немісцеве походження.

Безпосереднім наслідком такої кадрової політики впродовж 1944-1945 років можна вважати, по-перше, низьку якість професійності партійно-радянських номенклатурних посадовців і, по-друге, високий рівень плинності кадрів, що спостерігався у цей період. Остання проблема набула настільки загрозливого характеру, що від початку 1945 р. стала предметом обговорення на багатьох нарадах обласного та республіканського рівнів. Зокрема, очільники Дрогобицького обкому КП(б)У, підводячи підсумки свого дворічного перебування при владі, змушені були констатувати, що «за 1945 рік внаслідок поверхового підходу до роботи з кадрами в області з різних причин було замінено 223 чоловіки, або 13,5% тих працівників, посади яких входять до номенклатури обкому, та за 8 місяців 1946 р. вибули з номенклатури обкому партії 245 працівників, або 11,9 %» [13, арк.17]. Тільки в період від серпня до грудня 1945 р. у Станіславській області змінилося 24 посадовці. З них найбільшою є частка тих, хто був звільнений через те, що не справився з роботою (15 чол., або 62,5%), через хворобу – 3 (12,5%), за побутовий розклад – 2 (8%) та з інших причин – 4 (16%) [14, арк.9]. Не кращою була ситуація й у Львівській області, де «за два роки в змінилися 22 перших секретарі райкомів (або 63%), 30 секретарів по кадрах (85%), 29 чол. заввідділами пропаганди і агітації (83%), 35 завідуючих парткабінетами (або 100%). Всього по номенклатурі обкому змінилося 1328 чол., або ж 50% [15, арк.20].

Причин такого високого рівня плинності керівних кадрів було декілька. Сучасні дослідники цієї проблеми як найважливіші виділяють: «невідповідність зайнятій посаді, низький рівень загальноосвітньої і спеціальної підготовки, недостатній досвід роботи, незнання української мови, тягар матеріально-побутового характеру» [16, с.302-303] тощо. Частина тих, кого прийшлося змінювати, залишили посаду через об'єктивні обставини, наприклад, хворобу або смерть. Щодо останнього, то в означуваний нами період випадки вбивства партійних та радянських функціонерів під час виконання ними службових обов'язків були далеко не поодинокими випадками. Так, лише на Тернопільщині «в Терехівлянському районі 12 серпня 1944 року в с. Ілавче бандитами був убитий інструктор райкому партії тов. Приходько і ще 4 чол. з місцевого радянського активу» [17, арк.50]. «15 вересня цього ж року була розстріляна бандитами група партійно-радянського активу Шумського району в кількості 13 чоловік. Загинули: райпрокурор, директор МТС, заступник голови виконкому райради, троє уповноважених районного НКВС, четверо бійців винищувального батальйону, два агенти райуповнаркомзагу» [18, арк.68]. Станом на кінець серпня 1945 р. у зв'язку з пораненням та вбивством з апарату Станіславського обкому вибуло дві особи [19, арк.8]. Загалом же тільки впродовж 1945-1946 рр. на території Станіславської області жертвами терактів підпілля стали «132 радянських і партійних працівники» [20, с.334].

Наявність реальної загрози здоров'ю та життю виступала серйозним стримуючим чинником для кандидатів на керівні посади в західні області України. Значна кількість з тих, кого за «розрядкою» ЦК КП(б)У направляли сюди на роботу, шукала привід, аби уникнути такого відрядження. Секретарі по кадрах обкому партії часто у своїх доповідних записках керівництву висловлювали справедливе обурення не тільки з приводу якісного рівня надісланих спеціалістів, але й їхньої поведінки. Зокрема, перший секретар Тернопільського обкому в листопаді 1944 року доповідав О. Кириченку, «що за останній місяць почастішали випадки дезертирства відповідальних партійних та радянських працівників, надісланих ЦК КП(б)У для роботи в область. Так, з числа надісланих з парткурсів із Запорізької та Вінницької областей відразу десятеро дезертирували. Окремі комуністи, – наголошує доповідач, – ведуть себе нахабно і при відрядженні їх в райони, досить часто повертаються назад до Києва чи в область, звідки приїхали. Наприклад, надісланий на роботу головою райвиконкому т. Олійник К., отримавши призначення в Шумський райвиконком, в район не поїхав, а повернувся назад» [21, арк.148]. Судячи з офіційних документів, у жовтні ситуація не змінилася на краще. Тодішній секретар обкому по кадрах Зозулев висловив занепокоєння з приводу того, що «у зв'язку з ситуацією, що склалася в області (прояви масового терору бандерівських банд), деякі «інтелігенти» з інших областей організовано виїжджають в республіканські установи з проханням про відкликання їх з Тернопільської області, придумуючи всілякі мотиви. У низки працівників утвердився «чемоданний» настрій» [22, арк.57].

Окремі керівники настільки боялися їхати на роботу в потенційно небезпечні регіони Західної України, що готові були навіть пожертвувати партійним квитком, що в умовах абсолютної диктатури більшовицької партії означало завершення професійної кар'єри і, навіть, могло загрожувати звинуваченням у політичній неблагонадійності з усіма негативними наслідками для нього і родини. Тим не менше такі випадки теж мали місце. Зокрема, в 1945 році «в Дрогобицьку область за розпорядженням ЦК КП(б)У прибув комуніст Ковтун Микола Іванович для використання в пропагандистській роботі. Під час розмови з працівником відділу кадрів відділу пропаганди і агітації обкому партії щодо направлення його штатним пропагандистом Стрілківського райкому партії, він став себе вести не по партійному, заявляючи, що він сюди приїхав не на партійну, а на вчительську роботу. І не в район, а в місто, тому категорично відмовився їхати працювати в район. Свою відмову підтвердив на бюро обкому, за що був виключений з партії» [23, арк.2].

Причина такої виключної поведінки крилася не тільки в особливостях характеру посадовців, головним чином, - страхові перед небезпекою смерті, але й у наявності цілого комплексу інших чинників. Насамперед, переважна більшість із призначених на нове місце роботи повинні були виконувати службові обов'язки, по-перше, без належного професійного досвіду, по-друге, в умовах фактичної відсутності елементарних побутових умов, як то: житла, можливості придбання продуктів харчування, одягу тощо. Далеко не кожен був готовим до цього, та ще й, так би мовити, на «чужій ворожій» території, що додатково створювало психологічний дискомфорт. Красномовним прикладом квінтесенції такого морально-психологічного стану може слугувати витяг з листа працівниці Дрогобицького обкому партії Лаптевої, котра у відчаї писала: «Напевно, якщо я на днях не піду до армії, то повішуся. Катя, дуже важко тут жити. Я ходжу боса, гола, голодна і холодна» [24, арк.11]

Матеріально-побутове забезпечення номенклатурних працівників здійснювалося на підставі постанови РНК СРСР від 12 липня 1943 року «Про постачання керівних працівників партійних, комсомольських, радянських, господарських і профспілкових організацій». Згідно з постановою, зазначені групи посадовців поділялися на 3 категорії, які різнилися між собою ступенем забезпеченості. Секретарі, завідувачами обкомів та секретарі міськкомів отримували «ліміти», тобто безкоштовний промисловий і продуктивний набір. Доповнення до продовольчої картки у вигляді м'ясо-рибних продуктів, жирів, цукру і кондитерських виробів отримували віднесені до другої категорії (завсекторами та інструктори обкомів, завідувачі та заступники завідувачих міськкомів і міських райкомів). Завсекторами, інструктори, лектори і пропагандисти міськкомів і міських райкомів, які входили до третьої категорії, отримували лише обід за невисокою нормою [25, с.145]. Поза рамками такого роду привілеїв залишилися номенклатурні працівники районного рівня, тому змушені були самостійно вирішувати свої побутові проблеми.

Ця особливість організації однієї з важливих сторін повсякдення партійно-радянських функціонерів місцевого рівня опосередковано впливала на формування їх стилю роботи та взаємовідносин з місцевим населенням. Обидві сторони сприймали один одного з позицій, м'яко кажучи, не прихильного ставлення, на тлі публічної демонстрації обопільних репресій. Із власного досвіду перебування в умовах підрадянської дійсності 1939-1941 рр. та під впливом націоналістичної пропаганди, мешканці краю в масі своїй дивилися на новоприбулих чиновників, як на окупантів. Останні, у свою чергу, в кожному галичанині вбачали потенційного терориста чи злочинця, позиціонуючи його як «не наш чоловік. Під словом «наш» мали на увазі людину зі східних областей» [26, арк.44]. Тому, володіючи потужним арсеналом силових методів управління, часто не могли подолати спокусу їх не правового застосування.

Непоодинокими були випадки, коли місцеві чиновники в особі районного керівництва під час облав, чергової кампанії з виселення сімей «бандитів» або ж «військово-чекістських операцій» у незаконний спосіб «конфісковували» майно селян, привласнюючи його собі. Наскільки масштабною була така практика можна судити з листа голови одного з райвиконкомів Тернопільської області Романчук, адресованого О.Кириченку. Жінка з обуренням писала про зловживання з боку районного партійного керівництва, з якими їй прийшлося зіткнутися під час роботи. Зокрема, проблему матеріально-харчового забезпечення її порадили вирішити шляхом, так би мовити, «кормління». На практиці це виглядало таким чином: «кучер райвиконкому їхав до голів сілрад і говорив, що голові потрібні продукти, вони збирали по селу і він привозив». На обурливу реакцію з цього приводу Романчук, здивований чоловік зауважив, що «так робив голова до вас і так роблять секретарі, будете мати і курей і гусей, корову, муку. Той, хто йде на операцію з бандерівцями, той дуже добре живе, так як там по селах ловлять гусей, курей у сімей бандерівців і це все забирають собі» [27, арк.152]. Більше того, під час розмови колега по роботі порадив голові райвиконкому не намагатися щось змінити, бо такий стан речей усіх влаштовує. Звертаючись до неї, він підкреслив, «що тут усі так зжилися з цим безподобством, з цими методами легкої наживи, що ти не зустрінеш ні в кого підтримки, щодо її винищення, а якщо будеш їм заважати, то коли поїдеш на операцію, то тебе вб'ють свої ж і порадив, поки не прийняла роботи поїхати звідси» [28, арк.152].

Масштаби поширення цього явища набули настільки загрозливого характеру, що, починаючи з 1945 р., питання про факти свавілля та порушення соціалістичної законності постійно вносилися до порядку денного пленумів ЦК КП(б)У. У постанові Політбюро партії «Про факти брутальних порушень радянської законності в західних областях УРСР» від 21 березня 1945 р. наголошувалося, що «особливо багато порушень мають місце в Тернопільській, Станіславській та Львівській областях. ... Є факти незаконного вилучення майна, здійснення обшуків. У багатьох випадках це свавілля прикривається нібито боротьбою з українсько-німецькими націоналістами» [29, с.149]. Незважаючи на низку заходів, задекларованих в офіційних документах партійно-державних органів влади західних областей у контексті боротьби з порушенням соціалістичної законності, впродовж 1945 р. ситуація принципово не змінилася.

Аналізуючи роботу Львівського обкому КП(б)У за цей період, уповноважений представник ЦК КП(б)У – відповідальний організатор оргінструкторського відділу Карнаух наголосив, що «порушення революційної законності в області має **масовий** та **систематичний** характер (виділення наше – Авт.)». Своє твердження він проілюстрував конкретними прикладами. Так, «у Лопатинському, Ново-Яричівському районах уповноважені райкомів по хлібозаготівлі допускали арешти, побиття селян, інвалідів Великої Вітчизняної війни і жінок. У Каменсько-Буському районі секретар райкому по кадрах і завідувачий РАЙЗО, будучи уповноваженими, били й арештовували селян. Землевпорядник району Добровольський, зайшовши в будинок селянина Веретельникова, побив його і стріляв у жінку, після чого вона зійшла з розуму. У

громадянки Чабан згвалтував 17-річну дочку в присутності матері, котра, намагаючись захистити дочку, була побита і обстріляна» [30, арк.26].

Такого роду поведінка була характерною для типу управлінця, вихованого в умовах наказової командно-адміністративної системи управління і контролю. Остання продукувала номенклатурних посадовців, «для котрих не існувало мотивації не допущення посадових зловживань, поваги до законності та імунітету відносно бюрократизму в спілкуванні з громадянами, хабарництва, непотизму тощо» [31, с.81]. Типовим представником командно-адміністративної системи сталінського зразка можна вважати тогочасного першого секретаря Львівського обкому КП(б)У І.Грушецького. Стиль його роботи, спосіб спілкування з підлеглими, поведінка у побуті час від часу ставали предметом серйозної критики з боку колег по роботі та вищого партійного керівництва.

Призначення в липні 1944 р. на цивільну посаду не спонукало І.Грушецького, генерал-майора Червоної армії, відмовитися від використання «армійських форм єдиноначалія і командного тону до підлеглих замість колегіальної роботи всіх секретарів. Тривалий час його не називали секретарем обкому а просто генерал майор» [32, арк.42]. У спілкуванні з колегами він дозволяв собі грубість, публічну демонстрацію неповаги до думки інших. Поширеною була практика, коли обласні наради секретарів райкомів КП(б)У чи голів райвиконкомів «перетворювалися в грубі допити, погрози та образи в адресу доповідачів» [33, арк.61]. Незважаючи на критику, впродовж наступного року принципових змін у службовій поведінці І.Грушецького не відбулося, про що свідчать матеріали перевірки роботи обкому в 1946 р.

Загалом такий стиль керівництва хоча й викликав приховане незадоволення з боку підлеглих, але з іншого боку – сприймався ними як приклад для наслідування. Адже принципові засади управлінської система СРСР, закладені в 1920-1930 роки, у повоєнний період не зазнали змін. Швидше навпаки, в екстремальних умовах жорстокого збройного протистояння у західноукраїнському регіоні вони набули максимального визрівання і знайшли свій зовнішній вияв у крайніх формах жорстокості, фанатизму, авторитарності, непримиренності до не більшовицьких поглядів, яку демонструвала значна частина державних чиновників різного рангу.

Однак це не єдине пояснення того, чому представники влади, в тому числі в особі партійних функціонерів, часто-густо дозволяли собі безпричинне насилля по відношенню до місцевого населення. На нашу думку, таку поведінку, з одного боку, можна трактувати як вияв внутрішньої сутності людини, котра, будучи переконаною в безкарності за вчинений злочин, таким чином реалізовувала свою потребу в жорстокості. А з іншого – як вияв афекту, якому передував стан постійного емоційно-психологічного стресу, викликаного напруженістю графіку роботи і важкими умовами побуту.

Переважаюча більшість порушень здійснювалася службовцями силових структур – НКВС, НКДБ, суду, прокуратури, тому саме вони були основними об'єктами критики з боку вищого державного керівництва. Щодо представників місцевого партійно-радянського керівництва, то хоча й не зафіксовано настільки масових порушень законності з їх боку, однак це не означає, що вони стояли осторонь цих процесів, або не розуміли їх суті. Однією з найбільш поширених форм боротьби з проявами порушення «революційної законності» було усунення чиновників з посади через те, що «не справилися та скомпрометували себе». З такої причини тільки впродовж «першого півріччя 1945 р. було звільнено трьох голів виконкомів районних Рад депутатів трудящих Тернопільської області» [34, арк.104]. 11 січня 1945 р. бюро Львівського обкому прийняло рішення «Про роботу Магуровського райкому», в якому за порушення революційної законності, не прийняття заходів щодо окремих службовців районних організацій, дії котрих дискредитували органи радянської влади, перший секретар райкому партії Сохань був звільнений з роботи» [35, арк.9]. Траплялися випадки, коли окремих чиновників, здебільшого службовців так званих силових підрозділів (НКДБ, НКВС, прокуратури, бійців винищувальних батальйонів тощо), позбавляли волі на різні терміни ув'язнення. Так, у 1945 р. з «НКВС-НКДБ республіки було звільнено за моральний розклад 240, порушення законності 539, за результатами спецперевірок 1640 співробітників, засуджено військовим трибуналом 326» [36, с.340]. Однак в умовах тотального порушення прав людини і громадянина з боку держави, що мало місце у Західній Україні в період відновлення там радянської влади в означений нами період, такі заходи принципово не впливали на зміну службової поведінки партійно-радянської номенклатури.

Таким чином, загальний стиль поведінки номенклатурних посадовців західних областей України в 1944-1945 роках визначався низкою чинників об'єктивного та суб'єктивного характеру. Насамперед, відзначимо низький рівень професійно-освітньої підготовки переважної більшості чиновників вищої та середньої ланки управління (секретарі райкомів, міськкомів, обкомів КП(б)У, голови виконкомів Рад, заввідділами, інструктори і т.д.); часту змінюваність кадрів; досить напружений графік роботи за умови практично не нормованого робочого дня; побутову невлаштованість. Серйозними суб'єктивними чинниками можна вважати: незнання прибулими (таких була абсолютна більшість) місцевих умов і традицій; панування атмосфери тотального страху, беззаконня, всюдозволеності, що в сукупності сприяло формуванню у свідомості як місцевих мешканців, так і партійно-радянських функціонерів образу радянського службовця як окупанта.

Джерела та література

1. Першина Т. Партійно-радянська номенклатура в Україні. 1945-1948 рр.: деякі аспекти проблеми / Т. Першина // Наукові праці історичного факультету Запорізького держ. у-ту. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – Вип. XXIII: Політична еліта в історії України. – С. 263-277.

2. Першина Т. С. Господарська номенклатура в Україні: 1943–1945 рр. / Т. Першина – К. : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 114 с.
3. Стародубець Г. Місцеві кадри в управлінських структурах західних областей України в 1944-1946 рр. // Г. Стародубець // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М.Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2011. – Вип.45. – С. 62-69.
4. Стародубець Г. Партійна номенклатура Волинської області в 1944-1945 роках / Г. Стародубець // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя : ЗНУ. – 2012. – Вип. XXXIII. – С. 144-148.
5. Першина Т. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944-1948 рр. : регіональні особливості / Т. Першина // Сторінки воєнної історії України. Збірник наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2009. – Вип.12. – С. 299-312.
6. Держархів Львівської області. – Ф.П-5001. – Оп.2. – Спр.23.
7. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі - ЦДАГО України). – Ф.1. – Оп.46. – Спр.394.
8. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.45. – Спр.962.
9. Держархів Львівської області. – Ф.П-5001. – Оп.2. – Спр.111.
10. Держархів Львівської області. – Ф.П-5001. – Оп.2. – Спр.32.
11. Киридон П. Типологічний портрет представника правлячих структур Української РСР повоєнної доби (1945-1964 роки) / П. Киридон // Слов'янський вісник. Збірник наукових праць. – Рівне : РІС КСУ, 2011. – №12. – С. 80-88.
12. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.1564.
13. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.45. – Спр.402.
14. Держархів Івано-Франківської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.171.
15. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.1580.
16. Першина Т. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944-1948 рр.: регіональні особливості / Т. Першина // Сторінки воєнної історії України. Збірник наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2009. – Вип.12. – С. 299-312.
17. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.394.
18. Держархів Тернопільської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.118.
19. Держархів Івано-Франківської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.304.
20. Веденєєв Д. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів і УПА. 1920-1945 / Д.Веденєєв, Г.Биструхін. – К., 2006. – 408 с.
21. Держархів Тернопільської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.101.
22. Держархів Тернопільської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.170.
23. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.45. – Спр.402.
24. Держархів Львівської області. – Ф.П-5001. – Оп.2. – Спр.23.
25. ЦК ВКП(б) и региональные партийные комитеты. 1945-1953 / Сост. В.В.Денисов, А.В. Квашонкин и др. – М. : РОССПЭН, 2004. – 496 с.
26. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.23. – Спр.1564.
27. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.395.
28. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.395.
29. Літопис УПА. Нова серія. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України. 1943-1959. – Київ-Торонто, 2001. – Т.3. – 647 с.
30. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.1580.
31. Киридон П. Типологічний портрет представника правлячих структур Української РСР повоєнної доби (1945-1964 роки) / П.Киридон // Слов'янський вісник. Збірник наукових праць. – Рівне : РІС КСУ, 2011. – №12. – С. 80-88.
32. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.811.
33. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.1580.
34. Держархів Тернопільської області. – Ф.П-1. – Оп.1. – Спр.369.
35. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.46. – Спр.1584.
36. Веденєєв Д. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів і УПА. 1920-1945 / Д.Веденєєв, Г.Биструхін. – К., 2006. – 408 с.

Стародубець Г. Н. Особенности стиля поведения партийно-советской номенклатуры западных областей Украины в условиях повседневности 1944-1945 годов

В статье анализируются основные факторы, которые способствовали формированию стиля профессионального поведения партийно-советских руководящих кадров Западной Украины в 1944-1945 гг. Определено, что важное влияние на его характер имели особенности тогдашней повседневности, фоном которой выступало вооруженное противостояние повстанческого подполья и УПА с советским репрессивно-карательным аппаратом.

Ключевые слова: номенклатура, Западная Украина, партийно-советские должностные лица, руководящие кадры, повседневность.

Starodubets G. M. The peculiarities of the behavior of party-soviet nomenclature in Western regions of Ukraine in circumstances of the routine in 1944-1945.

The main factors which helped to shape the professional behavior style of party-soviet officials in Western Ukraine in 1944-1945 are analyzed in the article. It is determined that peculiarities of contemporary routine made an important influence on its character. The armed resistance of rebellious underground and UPA to soviet punitive and repressive apparatus was the background of this routine.

Keywords: nomenclature, Western Ukraine, party-soviet officials, managing personnel, routine.